Roll No. Code No.16106

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examinations - May, 2016
Paper - 1, Vyakarana

Time : 3 hrs.) **(लघुशब्देन्दुशेखरः-पञ्चसन्ध्यन्तो भागः)** (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः **5 x 20 = 100**

(१) उपदेशशब्दो भावघञन्तः करणघञन्तो वेति निरूपयत ।

(२) 'न वेति विभाषा' इति सूत्रस्यार्थं विविच्य अस्य सूत्रस्य प्रत्याख्यानप्रकारं दर्शयत ।

(३) 'इको गुणवृद्धी' इति सूत्रं नागेशोक्तदिशा व्याख्यात ।

(४) स्थानेऽन्तरतम इति सूत्रे स्थानपदार्थं निरूप्य तमप्ग्रहणस्य प्रयोजनञ्च प्रतिपाद्य परिभाषां व्याख्यात ।

(५) 'अन्तादिवच्च' इति सूत्रं स्थानिवत्सूत्रेण गतार्थं न वेति विवेचयत ।

(६) 'वान्तो यि प्रत्यये' इति सूत्रे वकारप्रश्लेषस्य प्रयोजनं प्रतिपाद्य नागेशदिशा तत् खण्डयत ।

(७) 'ङमो ह्रस्वादचि' इत्यादि सूत्रस्यार्थं विलिख्य परमदण्डिनौ इत्यत्र नुडभावोपायं विमृशत

(८) 'इसुसोः सामर्थ्ये' इति सूत्रं यथाशेखरं व्याख्यात ।

(९) 'भो भगो' सूत्रे सन्ध्यभावं प्रदर्श्य अशग्रहणस्य प्रयोजनं विवृणुत ।

(१०) विप्रतिषेधसूत्रस्य विध्यर्थत्वं नियमार्थत्वं वेति विचारयत ।

OOO

Roll No. | Code No.16107

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examinations - May, 2016
Paper - 2, Vyakarana

Time : 3 hrs.) **(महाभाष्यम्-१तः६ आह्निकानि)** (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः **5 x 20 = 100**

(१) व्याकरणाध्ययनस्य मुख्यप्रयोजनानि लिखत ।

(२) वर्णानामुपदेशस्य फलं विमृशत ।

(३) व्याकरणपदार्थं निरूपयत ।

(४) 'अकारस्य विवृतोपदेश आकारग्रहणार्थः' इति वचनं यथाभाष्यं विशदयत ।

(५) 'वृद्धिरादैच्' इति सूत्रस्य संज्ञासूत्रत्वं प्रतिपाद्य सूत्रे तपरकरणस्य प्रयोजनं विवेचयत ।

(६) 'मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः' इति सूत्रं भाष्यदिशा व्याख्यात ।

(७) 'क्ङिति प्रतिषेधे तन्निमित्तग्रहणम्' इति वार्त्तिकस्य प्रयोजनं प्रदर्श्य भाष्यदिशा तत्प्रत्याख्यात ।

(८) 'ईदूदेद्द्विवचनं प्रगृह्यम्' इति सूत्रे तपरकरणस्य फलं विवृणुत ।

(९) 'निपात एकाजनाङ्' इति सूत्रं यथाभाष्यं व्याख्यात ।

(१०) 'सर्वादीनि सर्वनामानि' इति सूत्रे संज्ञोपसर्जनप्रतिषेधः कर्त्तव्यो न वेति विचार्य भाष्यसिद्धान्तमुपस्थापयत।

OOO

Roll No. Code No.16108

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examinations - May, 2016
Paper - 3, Vyakarana

(भूषणसारे धात्वर्थविचारः, वैयाकरणसिद्धान्तकौमुद्यां (णिच्, सन्प्रकरणे) ज्ञापकसङ्ग्रहः-परिशिष्टवार्जितः च)

Time : 3 hrs.) (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. प्रश्नप्रश्नाः समाधेयाः। **5 x 10 = 50**

(१) 'फलव्यापारयोर्धातुः' इत्यादिकारिकां व्याख्यात ।

(२) आख्यातस्य कर्तृकर्मशक्तत्वे उभयबोधापत्तिं वारयत ।

(३) 'फलमात्रं धात्वर्थः' इति मीमांसकमतं खण्डयत ।

(४) 'आख्यातशब्दे भागाभ्यां साध्यसाधनरूपता' इति कारिकायाः आशयं विवृणुत ।

(५) तिङर्थस्य विशेषणत्वं सोदाहरणं यथाशास्त्रं प्रतिपादयत ।

(६) सिद्ध-साध्यक्रिययोः सलक्षणं भेदं दर्शयत ।

(७) भूवादिसूत्रार्थं विविच्य धातुलक्षणं निरूपयत ।

(८) 'साधुत्वमष्टकस्यास्य क्रिययैव' इति पङ्क्तेराशयं वर्णयत ।

II. पञ्चसूत्राणि व्याख्यात। **5 x 5 = 25**

(१) तत्प्रयोजको हेतुश्च ।

(२) धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा ।

(३) भियो हेतुभये षुक् ।

(४) णौ च संश्चङोः ।

(५) हेतुमति च ।

(६) हलन्ताच्च ।

(७) मुचोऽकर्मकस्य गुणो वा ।

(८) किरश्च पञ्चभ्यः ।

III. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः **5 x 25 = 25**

(१) अपृक्तसंज्ञाविधायके सूत्रे एकग्रहणस्य फलं दर्शयत ?

(२) 'इण्प्रत्याहाराः परणैव णकारेण' इत्यस्य प्रमाणमुपस्थापयत ?

(३) 'अष्टनो दीर्घात्' इति सूत्रस्थदीर्घग्रहणस्य फलं निरूपयत ।

(४) एकदेशविकृतमनन्यवदिति परिभाषायाः ज्ञापकप्रकारं वर्णयत ।

(५) बहुगणवतुडति संख्या इति सूत्रस्य ज्ञापकत्वं लिखत ।

(६) 'नानुबन्धकृतमसारूप्यम्' इत्यस्याः परिभाषाया अर्थमुदाहरणं च विवृणुत ।

(७) 'ददातिदधात्योर्विभाषा' इत्यनेन किं ज्ञाप्यते ।

(८) वर्णग्रहणे जातिग्रहणमित्यस्य ज्ञापकं लिखत ।

000

Roll No. Code No.16109

Directorate of Distance Education
Acharya First Year Annual Examinations - May, 2016
Paper - 4, Vyakarana
(परिभाषेन्दुशेखरः सम्पूर्णः)

Time : 3 hrs.) (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. केचन पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः **5 x 20 = 100**

(१) निर्दिश्यमानपरिभाषायाः ज्ञापकं फलं चोपपाद्य वर्णग्रहणे प्रवर्तते न वेति विवेचयत ।

(२) अनुबन्धानामनेकान्तत्वपक्षं सम्यगुपपाद्य एकान्तत्वपक्षं समर्थयत ।

(३) यदागमपरिभाषाया आवश्यकतां निरुप्य, अस्याः अनित्यत्वे प्रमाणं फलं च प्रदर्श्य स्थानिवत्सूत्रेण गतार्था भवति न वेति विचारयत ।

(४) कृद्ग्रहणे गतिकारकपूर्वस्यापि ग्रहणमिति परिभाषायाः ज्ञापकं फलञ्च निरूप्य अपिग्रहणस्य फलं दर्शयत।

(५) 'असिद्धं बहिरङ्गमन्तरङ्गे'ति परिभाषायाः ज्ञापकं विलिख्य एषा परिभाषा त्रिपाद्यां प्रवर्त्तते न वेति स्पष्टयत ।

(६) 'उभयनिर्देशे पञ्चमी निर्देशो बलीयान्' इति परिभाषां यथाग्रन्थं विशदयत ।

(७) सन्निपातपरिभाषाया आश्रयणे दोषान् प्रदर्श्य तस्या अनित्यत्वं प्रतिपादयत ।

(८) 'अङ्गवृत्तेः पुनर्वृत्तावविधिः' इति परिभाषां व्याख्यात ।

(९) वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षणमिति परिभाषाया अर्थं विलिख्य परिभाषायाः आवश्यकताविषये भाष्यवार्त्तिककारयोः मतभेदं समुपस्थापयत ।

(१०) प्रातिपदिकग्रहणे लिङ्गविशिष्टस्यापि ग्रहणमिति परिभाषां व्याख्यात ।

OOO

Roll No. | Code No.16110

Directorate of Distance Education

Acharya First Year Annual Examinations - May, 2016

Paper - 5, Vyakarana

(वाक्यपदीयम्-ब्राह्मकाण्डम्, परमलघुमञ्जूषा-आदितः तात्पर्यान्ता, वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी-नामधातु-आत्मनेपद-परस्मैपदप्रकणानि, भाषाशास्त्रम् च)

Time : 3 hrs.) | (Max. Marks: 100

(Write Answers in the Answer Booklet only)

I. त्रयः प्रश्नाः समाधेयाः। **3 x 10 = 30**

(१) ध्वन्यभिव्यक्तौ मतत्रयं ग्रन्थदिशा विवेचयत ।

(२) शब्दब्रह्मणः स्वरूपं प्रतिपाद्य ब्रह्मप्राप्त्युपायं विवृणुत ।

(३) भर्त्तृहरिसम्मतानि प्रमाणानि निरूपयत ।

(४) ध्वनेः स्वरूपं प्रदर्श्य ध्वनिस्फोटयोः सम्बन्धं विमृशत ।

(५) 'त्रय्याः वाचः परं पदम्' इति कारिकांशस्याशयं लिखत ।

II. चत्वारः प्रश्नाः समाधेयाः । **4 x 5 = 20**

(१) शब्दार्थयोः तादात्म्यं प्रतिपादयत ।

(२) नैयायिकोक्तं शक्तिस्वरूपं निरस्यत ।

(३) लक्षणाबीजं निरूपयत ।

(४) शक्तिभेदान् सोदाहरणं विशदयत ।

(५) योग्यतायाः स्वरूपं प्रतिपादयत ।

(६) आसत्तेः प्रयोजनं विवृणुत ।

(७) तात्पर्यं विशदयत ।

(८) स्फोटभेदान् विविच्य मुख्यं स्फोटं विमृशत

III. चत्वारि सूत्राणि व्याख्यात । **4 x 5 = 20**

(१) अनुपराभ्यां कृञः । (२) विभाषाऽकर्मकात् ।

(३) विभाषोपयमने । (४) कर्त्तरि कर्मव्यतिहारे ।

(५) उदोऽनूर्ध्वकर्मणि । (६) कष्टाय क्रमणे ।

(७) काम्यच्च । (८) वा क्यषः ।

IV. पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः । **5 x 6 = 30**

(१) भाषायाः स्वरूपं विविच्य तस्याः भेदान् निरूपयत ।

(२) स्वरध्वनिं विचारयत ।

(३) स्थानप्रयत्नविभागं विशदयत ।

(४) अर्थपरिवर्त्तनकारणानि प्रतिपादयत ।

(५) वाक्यस्य स्वरूपं विमृशत ।

(६) वाक्यसंरचनाविकाशं वर्णयत ।

(७) ध्वनिनियमान् दर्शयत ।

(८) अर्थविस्तार-सङ्कोच-विनिमयान् विवृणुत ।

OOO